

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

24. juuni 2019*

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik – Õigusriik – Tõhus kohtulik kaitse liidu õigusega hõlmatud valdkondades – Kohtunike ametist tagandamise keelu ja kohtunike sõltumatuse põhimõte – Poola kõrgeima kohtu kohtunike pensioniea alandamine – Kohaldamine ametis olevatele kohtunikele – Võimalus jätkata kohtunikuametis pärast sellesse ikka jõudmist, kui saadakse luba, mille annab vabariigi president oma kaalutusotsusega

Kohtuasjas C-619/18,

mille ese on ELTL artikli 258 alusel 2. oktoobril 2018 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: K. Banks, H. Krämer ja S. L. Kalėda,

hageja,

versus

Poola Vabariik, esindajad: B. Majczyna, K. Majcher ja S. Żyrek,

kostja,

keda toetab:

Ungari, esindaja: M. Z. Fehér,

menetlusse astuja,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta, kodade presidendid A. Prechal (ettekandja), M. Vilaras ja E. Regan, kohtunikud E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský, L. Bay Larsen, D. Šváby, C. Vajda, P. G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi ja I. Jarukaitis,

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: osakonna juhataja M. Aleksejev,

arvestades kirjalikku menetlust ja 12. veebruari 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 11. aprilli 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: poola.

otsuse

- 1 Euroopa Komisjon palub oma hagiavalduses Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna esiteks alandas Poola Vabariik Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniiga ja kohaldas seda meedet ametis olevatele kohtunikele, kes on sellesse kohtusse nimetatud enne 3. aprilli 2018, ning teiseks andis vabariigi presidendile kaalutlusõiguse pikendada selle kohtu kohtunike ametisoleku aega üle uue kehtestatud pensioniea, siis on Poola Vabariik rikkunud kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklist 47 nende sätete koostoimes.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

EL leping

- 2 ELL artikkel 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus.“

- 3 ELL artikli 19 lõikes 1 on sätestatud:

„Euroopa Liidu Kohus koosneb Euroopa Kohtust, Üldkohtust ja erikohtutest. Euroopa Liidu Kohus tagab, et aluslepingute tõlgendamisel ja kohaldamisel austatakse õigust.

Liikmesriigid näevad ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajaliku kaebeõiguse liidu õigusega hõlmatud valdkondades.“

Harta

- 4 Harta VI jaotis „Õigusemõistmine“ sisaldab harta artiklit 47 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele“, milles on sätestatud:

„Igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.

Igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus. [...]

[...]“.

- 5 Harta artiklis 51 on ette nähtud:

„1. Harta sätted on subsidiaarsuse põhimõtet arvesse võttes ette nähtud liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele ning liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. Seepärast austavad nad õigusi, järgivad põhimõtteid ning edendavad nende kohaldamist oma asjaomase pädevuse kohaselt, võttes arvesse liidule aluslepingute muudes osades antud volituste piire.

2. Harta ei laienda liidu õiguse reguleerimisala kaugemale senisest pädevusest, ei lisa liidule uusi pädevusvaldkondi ja ülesandeid ega muuda aluslepingute teistes osades määratletud pädevust ja ülesandeid.“

Poola õigus

Põhiseadus

6 Põhiseaduse artikli 183 lõikes 2 on ette nähtud, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) esimees nimetatakse kuueks aastaks.

7 Põhiseaduse artikli 186 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Krajowa Rada Sądownictwa [riiklik kohtute nõukoda] on kohtute ja kohtunike sõltumatuse tagaja.“

8 Põhiseaduse artiklis 187 on sätestatud:

„1. Riiklikku kohtute nõukotta kuuluvad:

1) [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimees, justiitsminister, [Naczelny Sąd Administracyjny (Poola kõrgeim halduskohus)] esimees ja vabariigi presidendi määratud isik,

2) [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)], üldkohtute, halduskohtute ja sõjakohtute kohtunike hulgast valitud 15 liiget,

3) [Sejmi (seim)] poolt oma liikmete hulgast valitud neli liiget ja senati poolt oma liikmete hulgast valitud kaks liiget.

[...]

3. Riikliku kohtute nõukoja liikmete volitused kehtivad neli aastat.

4. Riikliku kohtute nõukoja ülesehitus, tegevusvaldkond ja töökord ning selle liikmete valimise kord määratakse kindlaks seadusega.“

Uus Poola kõrgeimat kohut käsitlev seadus

9 Poola kõrgeimat kohut käsitleva, 23. novembri 2002. aasta seaduse (ustawa o Sądzie Najwyższym) (Dz. U. 2002, jrk nr 240) artikliga 30 oli Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensionieaks kehtestatud 70 aastat. Selle sätte kohaselt oli nimetatud kohtu igal kohtunikul ka võimalus hiljemalt kuus kuud enne 70aastaseks saamist esitada selle kohtu esimehele oma ametikohal jätkamiseks sooviavaldus koos tõendiga, mis kinnitas, et ta on oma tervises seisundi poolest võimeline kohtuniku ametikohustusi täitma, ning sel juhul võis kohtunik automaatselt oma ametikohustusi täita kuni 72aastaseks saamiseni.

10 Vabariigi president kirjutas 20. detsembril 2017 alla Poola kõrgeimat kohut käsitlevale, 8. detsembril 2017. aasta seadusele (ustawa o Sądzie Najwyższym) (Dz. U. 2018, jrk nr 5; edaspidi „uus Poola kõrgeimat kohut käsitlev seadus“), mis jõustus 3. aprillil 2018. Seda seadust muudeti korduvalt, eelkõige 10. mai 2018. aasta seadusega, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust, Poola kõrgeimat kohut käsitlevat seadust ja teatud muid seadusi (ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw) (Dz. U. 2018, jrk nr 1045; edaspidi „10. mai 2018. aasta muutmisseadus“).

11 Uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artikkel 37 on sõnastatud järgmiselt:

„1. [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunik läheb pensionile 65. eluaasta täitumisel, välja arvatud juhul, kui ta mitte varem kui 12 kuud ja hiljemalt kuus kuud enne [65 aasta] vanusesse jõudmist esitab oma ametikohal jätkamiseks sooviavalduse koos kohtunikuks kandideerijatele kehtivatel tingimustel välja antud tõendiga, mis kinnitab, et ta on oma tervises seisundi poolest võimeline kohtuniku ametikohustusi täitma, ning Poola Vabariigi president annab loa pikendada selle [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtuniku ametisoleku aega.

1a. Enne sellise loa andmist palub Poola Vabariigi president arvamust riiklikult kohtute nõukojalt. Riiklik kohtute nõukoda esitab Poola Vabariigi presidendile arvamuse 30 päeva jooksul alates päevast, mil president arvamust küsis. Kui riiklik kohtute nõukoda ei ole oma arvamust esitanud teises lauses ette nähtud tähtaja jooksul, loetakse arvamus positiivseks.

1b. Riiklik kohtute nõukoda võtab lõikes 1a nimetatud arvamuse andmisel arvesse kohtusüsteemi huvi või olulist ühiskondlikku huvi, eelkõige [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] liikmete otstarbekat töökorraldust või [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] teatud kodade töökoormusest tulenevaid vajadusi.

2. Lõikes 1 nimetatud avaldus ja tõend esitatakse [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimehele, kes edastab need koos oma arvamusega viivitamata Poola Vabariigi presidendile. [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimees esitab oma avalduse ja tõendi koos [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] juhtorgani arvamusega Poola Vabariigi presidendile.

3. Poola Vabariigi president võib anda [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunikule ametikohal jätkamiseks loa kolme kuu jooksul alates lõikes 1a nimetatud riikliku kohtute nõukoja arvamuse kättesaamisest või selle arvamuse esitamise tähtaja möödumisest. Kui esimeses lauses ette nähtud tähtaja jooksul ei ole luba antud, loetakse kohtunik alates 65. eluaasta täitumisest pensionil olevaks. Kui [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunikul täitub lõikes 1 nimetatud vanus enne ametikohal jätkamise pikendamise menetluse lõppu, jääb kohtunik ametisse kuni menetluse lõpetamiseni.

4. Lõikes 1 osutatud luba antakse kolmeks aastaks ja seda võib ühe korra pikendada. Lõike 3 sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis*. [...]“.

12 Seaduse artiklis 39 on sätestatud:

„Poola Vabariigi president määrab kuupäeva, mil [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunik jääb või saadetakse pensionile.“

13 Seaduse artiklis 111 on ette nähtud:

„1. [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunik, kellel on täitunud 65. eluaasta enne käesoleva seaduse jõustumist või kellel täitub see vanus kolme kuu jooksul alates käesoleva seaduse jõustumisest, jääb pensionile alates selle kolmekuuse tähtaja möödumise kuupäevale järgnevast päevast, välja arvatud juhul, kui ta ühe kuu jooksul alates käesoleva seaduse jõustumisest esitab artikli 37 lõikes 1 nimetatud avalduse ja tõendi ning Poola Vabariigi president annab talle loa [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtuniku ametikohal jätkamiseks. Artikli 37 lõigete 2–4 sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis*.

1a. [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunik, kellel täitub 65. eluaasta enam kui kolm kuud ja vähem kui 12 kuud pärast käesoleva seaduse jõustumist, jääb pensionile 12 kuud pärast käesoleva seaduse jõustumist, välja arvatud juhul, kui ta selle aja jooksul esitab artikli 37 lõikes 1 nimetatud

avalduse ja tõendi ning Poola Vabariigi president annab talle loa [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtuniku ametikohal jätkamiseks. Artikli 37 lõigete 1a–4 sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis*.”

- 14 10. mai 2018. aasta muutmisseadus sisaldab lisaks sätetele, millega muudetakse uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse teksti, teatud iseseisvaid sätteid, mis reguleerivad selliste Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike ametisoleku aja pikendamise menetlust, kes jõudsid pensioniikka hiljemalt 3. juulil 2018. Muutmisseaduse artikkel 5 on sõnastatud järgmiselt:

„Poola Vabariigi president edastab riiklikule kohtute nõukojale viivitamata arvamuse saamiseks [uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse] artikli 37 lõikes 1 ja artikli 111 lõikes 1 nimetatud avaldused, mida ta ei ole käesoleva seaduse jõustumise ajaks läbi vaadanud. Riiklik kohtute nõukoda esitab oma arvamuse 30 päeva jooksul alates päevast, mil president arvamust küsis. Poola Vabariigi president võib anda [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunikule ametikohal jätkamiseks loa 60 päeva jooksul alates riikliku kohtute nõukoja arvamuse kättesaamisest või selle arvamuse esitamise tähtaja möödumisest. Käesoleva seadusega muudetud [uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse] artikli 37 lõigete 2–4 sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis*.”

Kohtueelne menetlus

- 15 Kuna komisjon leidis, et uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse ja hilisemate seda seadust muutvate seaduste vastuvõtmisega rikkus Poola Vabariik kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust ja harta artiklist 47 nende sätete koostoimes, saatis komisjon 2. juulil 2018 sellele liikmesriigile ametliku kirja. Viimane vastas sellele 2. augusti 2018. aasta kirjaga, milles ta eitas igasugust liidu õiguse rikkumist.
- 16 Komisjon esitas 14. augustil 2018 põhjendatud arvamuse, milles ta kordas, et eelmises punktis nimetatud riigisisised õigusnormid rikuvad viidatud liidu õigusnorme. Seetõttu palus institutsioon Poola Vabariigil võtta põhjendatud arvamuse järgimiseks vajalikud meetmed ühe kuu jooksul alates selle kättesaamisest. Liikmesriik vastas 14. septembri 2018. aasta kirjaga, milles ta eitas väidetavate rikkumiste toime panemist.
- 17 Neil asjaoludel otsustas komisjon esitada käesoleva hagi.

Menetlus Euroopa Kohtus

- 18 Eraldi dokumendiga, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 2. oktoobril 2018, esitas komisjon ELTL artikli 279 ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 160 lõike 2 alusel ajutiste meetmete kohaldamise taotluse, milles palus kohustada Poola Vabariiki kuni Euroopa Kohtu sisulise otsuse tegemiseni:
- peatama uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artikli 37 lõigete 1–4 ning artikli 111 lõigete 1 ja 1a, 10. mai 2018. aasta muutmisseaduse artikli 5 ning nende sätete rakendamiseks võetud mis tahes muude meetmete kohaldamise;
 - võtma kõik vajalikud meetmed selle tagamiseks, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikel, keda need sätted puudutavad, oleks võimalik jätkata oma ametikohustuste täitmist ametikohal, millel nad töötasid 3. aprillil 2018, st uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse jõustumise kuupäeval, sama staatuse ning samade õiguste ja töötingimustega, mis neil olid kuni 3. aprillini 2018;

- hoiduma igasugustest meetmetest Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike ametisse nimetamiseks nende kohtunike asemele, keda kõnealused sätted puudutavad, ja igasugustest meetmetest sellele kohtule uue esimehe nimetamiseks või sellise isiku määramiseks, kes juhib kõnealust kohut esimehe asemel kuni uue esimehe nimetamiseni, ning
 - teatama komisjonile hiljemalt üks kuu pärast selle Euroopa Kohtu määruse teatavakstegemist, millega määratakse taotletavad ajutised meetmed, ja seejärel regulaarselt igal kuul kõikidest meetmetest, mis ta on võtnud kohtumääruse täielikuks täitmiseks.
- 19 Komisjon palus ka kodukorra artikli 160 lõike 7 alusel kohaldada eelmises punktis nimetatud ajutisi meetmeid juba enne, kui kostja oma seisukohad esitab, kuna esineb suure ja pöördumatu kahju tekkimise vahetu oht tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttele liidu õiguse kohaldamise kontekstis.
- 20 Euroopa Kohtu asepresident rahuldab 19. oktoobri 2018. aasta määrusega komisjon vs. Poola (C-619/18 R, ei avaldata, EU:C:2018:852) viimati nimetatud taotluse ajutiselt kuni ajutiste meetmete kohaldamise menetlust lõpetava kohtumääruse tegemiseni.
- 21 Euroopa Kohtu asepresident andis 23. oktoobril 2018 kodukorra artikli 161 lõike 1 alusel selle taotluse lahendamiseks Euroopa Kohtule, kes taotluse tähtsust arvestades määras selle kodukorra artikli 60 lõike 1 alusel suurkojale.
- 22 Euroopa Kohus rahuldab 17. detsembri 2018. aasta määrusega komisjon vs. Poola (C-619/18 R, EU:C:2018:1021) komisjoni ajutiste meetmete kohaldamise taotluse kuni selle kohtuotsuse kuulutamiseni, millega lõpetatakse menetlus käesolevas kohtuasjas.
- 23 Lisaks otsustas Euroopa Kohtu president 15. novembri 2018. aasta määrusega komisjon vs. Poola (C-619/18, EU:C:2018:910) komisjoni taotlusel kohaldada käesolevas kohtuasjas kiirendatud menetlust, mis on ette nähtud Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23a ja kodukorra artiklis 133.
- 24 Euroopa Kohtu president andis 9. jaanuari 2019. aasta määrusega Ungarile loa astuda menetlusse Poola Vabariigi nõuete toetuseks.

Hagi

- 25 Komisjon esitab oma hagi kaks etteheidet, mis puudutavad nende kohustuste rikkumist, mis liikmesriikidele tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust ja harta artiklist 47 nende sätete koostoimes.
- 26 Esiteks heidab komisjon Poola Vabariigile ette, et ta rikkus niisuguseid kohustusi seeläbi, et uues Poola kõrgeimat kohut käsitlevas seaduses on kohtunike sõltumatuse põhimõtet ja täpsemalt kohtunike ametist tagandamise keelu põhimõtet eirates ette nähtud meede, mis seisneb Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamises ametis olevate kohtunike puhul, kes on sellesse kohtusse nimetatud enne 3. aprilli 2018, st enne selle seaduse jõustumise kuupäeva. Teiseks heidab komisjon liikmesriigile ette, et ta rikkus kõnealuseid kohustusi, kui ta kohtunike sõltumatuse põhimõtet eirates andis nimetatud seadusega vabariigi presidendile kaalutusõiguse pikendada kahel korral korraga kolme aasta võrra Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike ametisoleku aega üle uue kehtestatud pensioniea.

Vaidluse eseme säilitamine

- 27 Poola Vabariik väitis kohtuistungil, et kõik riigisisised sätted, mille kohta komisjon oma hagi vastuväiteid esitas, on kehtetuks tunnistatud ning et nende sätete kõik tagajärjed on kõrvaldatud 21. novembri 2018. aasta seadusega, st uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse muutmise seadusega (ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym) (*Dz. U.* 2018, jrk nr 2507), mille vabariigi president allkirjastas 17. detsembril 2018 ja mis jõustus 1. jaanuaril 2019.
- 28 Liikmesriik märgib, et selle seaduse alusel jäeti või ennistati ametis olevad Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikud, keda uuest Poola kõrgeimat kohut käsitlevast seadusest tulenev pensioniea alandamine oli juba mõjutanud, tegelikult ametisse selles kohtus vastavalt tingimustele, mis kehtisid enne viimati nimetatud seaduse vastuvõtmist, kusjuures nende ametisolek loetakse jätkunuks katkestuseta. Sätted, mis võimaldavad vabariigi presidendil anda loa Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtniku ametisoleku pikendamiseks juhul, kui ta on jõudnud tavapärasesse pensioniikka, on samuti kehtetuks tunnistatud. Neil asjaoludel on käesoleva liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastamise menetluse ese Poola Vabariigi hinnangul ära langenud.
- 29 Komisjon omalt poolt märkis kohtuistungil, et ta jääb oma hagi juurde.
- 30 Sellega seoses väärib meeldetuletamist, et nagu nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel liikmesriigis valitsenud olukorra alusel ning hiljem aset leidnud muutusi ei saa Euroopa Kohus arvesse võtta (vt eelkõige 6. novembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ungari, C-286/12, EU:C:2012:687, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 31 Käesolevas asjas on selge, et kuupäeval, mil möödus tähtaeg, mille komisjon oli oma põhjendatud arvamuses määranud, olid uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse sätted, mille kohta komisjon oma hagi vastuväiteid esitas, jätkuvalt jõus. Sellest järeldub, et Euroopa Kohus peab hagi lahendama, isegi kui 21. novembri 2018. aasta seaduse, st uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse muutmise seaduse jõustumine tõi kaasa selle, et tagasiulatuvalt kadusid kõik nende riigisiseste sätete tagajärjed, mille kohta komisjon on vastuväiteid esitanud, kuna niisugust sündmust ei saa nimelt arvesse võtta, kuivõrd see leidis aset pärast põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumist (vt selle kohta 6. novembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ungari, C-286/12, EU:C:2012:687, punkt 45).

Hagi ulatus

- 32 Komisjon täpsustas kohtuistungil, et oma hagi palub ta sisuliselt tuvastada, et on rikutud ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku koostoimes harta artikliga 47. Komisjoni hinnangul tuleb ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus silmas peetud tõhusa kohtuliku kaitse mõistet tõlgendades nimelt arvesse võtta harta artikli 47 sisu ja eelkõige tagatisi, mis tulenevad õigusest tõhusale õiguskaitsevahendile, mida on tunnustatud viimati nimetatud sättes, mistõttu esimene neist sätetest tähendab, et peab olema tagatud, et sõltumatus säilib sellisel kohtuasutusel nagu Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus), kellele on muu hulgas usaldatud liidu õiguse tõlgendamise ja kohaldamise ülesanne.
- 33 Käesoleva hagi lahendamiseks tuleb seega analüüsida, kas Poola Vabariik on rikkunud ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevaid kohustusi.

ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldatavus ja ulatus

Poolte argumentid

- 34 Tuginedes eelkõige 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsusele Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117) ja 25. juuli 2018. aasta kohtuotsusele Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), väidab komisjon, et selleks, et täita neile ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga pandud kohustust näha ette õiguskaitstesüsteem, mis tagab tõhusa kohtuliku kontrolli liidu õigusega hõlmatud valdkondades, on liikmesriigid kohustatud muu hulgas kindlustama, et riigisisised kohtuasutused, kes võivad lahendada liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamise küsimusi, vastaksid kohtunike sõltumatuse nõudele, mis on osa eelkõige harta artikli 47 teise lõiguga tagatud põhiõigusest õiglasele menetlusele.
- 35 Kuna Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kujutab endast sellist kohtuasutust, peaksid riigisisised sätted, mis reguleerivad selle kohtu koosseisu, organisatsioonilist ülesehitust ja toimimisviisi, tagama, et see kohus vastab sõltumatuse nõudele.
- 36 See nõue puudutab nimelt mitte ainult spetsiifilise menetluse kulgu, vaid ka kohtukorralduse viisi. Liikmesriigi kohtute sõltumatust üldiselt kahjustava riigisisese meetme tagajärjel ei ole enam tagatud võimalus tõhusa õiguskaitsevahendiga kohtusse pöörduda, sealhulgas juhul, kui need kohtud kohaldavad või tõlgendavad liidu õigust.
- 37 Poola Vabariik, keda selles küsimuses toetab Ungari, väidab, et niisuguseid riigisiseseid õigusnorme, mille kohta komisjon oma hagi vastuväiteid esitab, ei saa ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu ja harta artikli 47 seisukohast kontrollida.
- 38 Nimelt, esiteks ei sisalda need liidu õigusnormid mingit erandit pädevuse andmise põhimõttest, mis kehtib liidu pädevuse suhtes ning mis tuleneb ELL artikli 4 lõikest 1, artikli 5 lõigetest 1 ja 2 ning artikli 13 lõikest 2. On aga selge, et riigisisene kohtukorraldus kuulub liikmesriikidele jäetud ainupädevusse, mistõttu ei või liit selles valdkonnas pädevust endale võtta.
- 39 Teiseks on ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik ja harta artikkel 47 sarnaselt liidu õiguse üldpõhimõtetega, nagu kohtunike sõltumatuse põhimõte, kohaldatavad ainult liidu õigusega reguleeritud olukordades.
- 40 Riigisisestel õigusnormidel, mille komisjon on käesolevas kohtuasjas kahtluse alla seadnud, ei ole aga mingit seost liidu õigusega ja need eristuvad selles suhtes riigisisestest õigusnormidest, mille kohta tehti 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117) ning mis omakorda olid seotud liikmesriigile liidu rahalise abi andmisega ülemäärase eelarvepuudujäägi vastu võitlemise kontekstis ja seega liidu õiguse alusel vastu võetud.
- 41 Ka harta artiklit 47 ei saa käesoleval juhul kohaldada, arvestades, et tegemist ei ole liidu õiguse kohaldamise olukorraga harta artikli 51 lõike 1 tähenduses. Pealegi tuleneb ELL artikli 6 lõikest 1 ning harta artikli 51 lõikest 2 ja protokollist nr 30 harta kohaldamise kohta Poola Vabariigi ja Ühendkuningriigi suhtes (ELT 2010, C 83, lk 313), et harta ei laienda liidu õiguse reguleerimisala kaugemale liidu senisest pädevusest.

Euroopa Kohtu hinnang

- 42 Väärrib meeldetuletamist, et nagu selgub ELL artiklist 49, milles on ette nähtud iga Euroopa riigi võimalus esitada liidu liikmeks astumise avaldus, koondab liit endasse riike, kes vabalt ja vabatahtlikult jagavad ELL artiklis 2 nimetatud ühiseid väärtusi, austavad neid ja kohustuvad neid edendama, ning liidu õigus tugineb seega põhieeldusele, et iga liikmesriik jagab kõikide teiste liikmesriikidega – ja

ühtlasi tunnistab, et teised liikmesriigid jagavad ka temaga – neidsamu väärtusi (vt selle kohta 10. detsembri 2018. aasta kohtuotsus *Wightman jt*, C-621/18, EU:C:2018:999, punkt 63 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 43 See eeldus tähendab ja põhjendab liikmesriikidevahelist ja sealhulgas nende kohtute vahelist vastastikust usaldust liidu aluseks olevate väärtuste – sealhulgas õigusriigi põhimõtte – tunnustamisel ja seega neid elluviiva liidu õiguse järgimisel (vt selle kohta 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 30, ning 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus *Minister for Justice and Equality* (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 35).
- 44 Samuti väärrib märkimist, et liidu õiguskorra eripära ja autonoomia säilitamise tagamiseks on aluslepingutega kehtestatud kohtusüsteem, mille eesmärk on kindlustada liidu õiguse tõlgendamise järjepidevus ja ühtsus (6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 45 Täpsemalt on sel viisil kavandatud kohtusüsteemi alustala ETL artiklis 267 ette nähtud eelotsusemenetlus, mille eesmärk on just Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise dialoogi loomise teel tagada liidu õiguse tõlgendamise järjepidevus ja ühtsus ning võimaldada seeläbi kindlustada selle täielik õigusmõju ja autonoomia ning lõpuks ka aluslepingutega kehtestatud õiguse ainuomane olemus (vt selle kohta 6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 37).
- 46 Lõpuks tuleb märkida, et nagu nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, on liit õigusel rajanev liit, kus õigussubjektidel on õigus vaidlustada kohtus iga niisuguse riigisisese otsuse või muu akti õiguspärasus, millega kohaldatakse nende suhtes mõnda liidu akti (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus *Minister for Justice and Equality* (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 49).
- 47 Selles kontekstis teeb ELL artiklis 2 tunnustatud õigusriigi väärtust täpsustav ELL artikkel 19 liikmesriikide kohtutele ja Euroopa Kohtule ülesandeks tagada liidu õiguse täielik kohaldamine kõikides liikmesriikides ning kohtulik kaitse, mis õigussubjektidele sellest õigusest tuleneb (vt selle kohta 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 32, ning 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus *Minister for Justice and Equality* (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 48 Selleks – ja nagu on ette nähtud ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus – kehtestavad liikmesriigid vajalikud õiguskaitsevahendid, et tagada õigussubjektidele, et järgitakse nende õigust tõhusale kohtulikule kaitsele liidu õigusega hõlmatud valdkondades. Seega on liikmesriikidel kohustus näha ette õiguskaitsevahendite ja menetluste süsteem, mis tagab tõhusa kohtuliku kontrolli kõnealustes valdkondades (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 49 Liidu õigusest õigussubjektidele tulenevate õiguste tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte, millele on viidatud ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus, on nimelt liidu õiguse üldpõhimõtte, mis tuleneb liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest, mida on tunnustatud Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklites 6 ja 13 ning mida nüüd on kinnitatud harta artiklis 47 (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 50 Mis puudutab ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu esemelist kohaldamisala, siis tuleb lisaks märkida, et selles sättes on viidatud „liidu õigusega hõlmatud valdkondadele“, sõltumata olukorrast, milles liikmesriigid seda õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses kohaldavad (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 29).
- 51 Vastupidi sellele, mida Poola Vabariik ja Ungari selle kohta väitsid, ei olnud asjaolul, et riigisiseseid palga vähendamise meetmeid, mida käsitleti kohtuasjas, milles tehti 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117), võeti tingituna nõudest kõrvaldada asjaomase liikmesriigi ülemäärane eelarvepuudujääk ja liidu poolt sellele liikmesriigile rahalise abi andmise programmi kontekstis, nähtuvalt viidatud kohtuotsuse punktidest 29–40 mingit rolli selle tõlgenduse andmisel, mille tulemusel järeldas Euroopa Kohus, et ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik oli selles kohtuasjas kohaldatav. See järeldus põhines nimelt asjaolul, et kohtuasjas kõne all olnud organ ehk Tribunal de Contas (kontrollikoda, Portugal) võis – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt selles kohtuasjas teostatud kontrolli tulemusel ei ilmnenud vastupidist – kohtuna lahendada küsimusi, mis on seotud liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamisega ja mis seega kuuluvad liidu õigusega hõlmatud valdkondadesse (vt selle kohta 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 40).
- 52 Lisaks, kuigi nagu Poola Vabariik ja Ungari märgivad, kuulub kohtukorraldus liikmesriikides viimati nimetatute pädevusse, on liikmesriigid siiski kohustatud selle pädevuse teostamisel täitma kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest (vt analoogia alusel 13. novembri 2018. aasta kohtuotsus *Raugevicius*, C-247/17, EU:C:2018:898, punkt 45, ning 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus *Rimšēvičs ja EKP vs. Läti*, C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punkt 57) ja täpsemalt ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust (vt selle kohta 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 40). Pealegi, kui liit nõuab liikmesriikidelt, et nad täidaksid neid kohustusi, ei püüa ta üldsegi seda pädevust ise teostada ega seega – vastupidi Poola Vabariigi väidetule – seda endale võtta.
- 53 Mis puudutab lõpuks protokoll nr 30, siis tuleb mainida, et see ei puuduta ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku, ja lisaks meelde tuletada, et see ei sea ka küsimuse alla harta kohaldatavust Poolas ja selle eesmärk ei ole vabastada Poola Vabariiki kohustusest järgida harta sätteid (vt selle kohta 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus *N. S. jt*, C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, punktid 119 ja 120).
- 54 Kõigest eespool toodust järeldub, et ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga on kõigile liikmesriikidele pandud kohustus kehtestada liidu õigusega hõlmatud valdkondades tõhusa kohtuliku kaitse tagamiseks vajalikud õiguskaitsevahendid eelkõige harta artikli 47 tähenduses (14. juuni 2017. aasta kohtuotsus *Online Games jt*, C-685/15, EU:C:2017:452, punkt 54 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 55 Täpsemalt peab iga liikmesriik ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt tagama, et organid, mis on liidu õiguse tähenduses määratletavad „kohtuna“ ja mis kuuluvad tema õiguskaitseüsteemi liidu õigusega hõlmatud valdkondades, vastaksid tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 37, ja 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus *Minister for Justice and Equality* (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 52).
- 56 Käesolevas asjas on selge, et *Sąd Najwyższy* (Poola kõrgeim kohus) võib esineda vajadus otsustada liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamisega seotud küsimuste üle ning et see kohus on liidu õiguse tähenduses määratletav „kohtuna“ ja kuulub ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tähenduses „liidu õigusega hõlmatud valdkondades“ Poola õiguskaitseüsteemi, mistõttu peab ta vastama tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele (17. detsembri 2018. aasta kohtumäärus komisjon vs. Poola, C-619/18 R, EU:C:2018:1021, punkt 43).

- 57 Selleks et tagada, et niisugusel kohtuasutusel nagu Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) oleks võimalik sellist kaitset pakkuda, on esmatähtis säilitada selle kohtu sõltumatus, nagu kinnitab ka harta artikli 47 teine lõik, mille kohaselt on asja arutamine „sõltumatus“ kohtus üks nõuetest, mis on seotud põhiõigusega tõhusale õiguskaitsevahendile (vt selle kohta 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 41, ning 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 53).
- 58 Kohtute sõltumatuse nõue, mis on õigusemõistmise ülesandele omane, on osa õigusest õiglasele kohtulikule arutamisele ja põhiõigusest õiglasele menetlusele, mis on ülimalt tähtis, et tagada kõikide liidu õigusega isikutele antud õiguste ja ELL artiklis 2 osutatud liikmesriikide ühiste väärtuste, eeskätt õigusriigi väärtuse kaitse (vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punktid 48 ja 63).
- 59 Eespool toodud silmas pidades võib riigisiseseid õigusnorme, mille komisjon on oma hakis kahtluse alla seadnud, ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu seisukohast kontrollida, ning seega tuleb analüüsida, kas kõnealuse sätte rikkumised on, nagu nimetatud institutsioon väidab, tõepoolest aset leidnud.

Esimene etteheide

Poolte argumendid

- 60 Esiteks heidab komisjon Poola Vabariigile ette, et ta rikkus ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku seeläbi, et uues Poola kõrgeimat kohut käsitlevas seaduses on ette nähtud meede, mis seisneb Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamises ametis olevate kohtunike puhul, kes on sellesse kohtusse nimetatud enne 3. aprilli 2018, st enne selle seaduse jõustumise kuupäeva. Nii toimides eiras nimetatud liikmesriik kohtunike sõltumatuse põhimõtet ja täpsemalt kohtunike ametist tagandamise keelu põhimõtet.
- 61 Komisjon märgib sellega seoses, et uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artikli 37 lõike 1 ning artikli 111 lõigete 1 ja 1a tagajärjel jäävad selle kohtu kohtunikud, kes on saanud 65aastaseks seaduse jõustumise kuupäevaks ehk 3. aprilliks 2018 või hiljemalt 3. juuliks 2018, üldjuhul pensionile 4. juulil 2018 ning need, kes saavad 65aastaseks ajavahemikus 4. juulist 2018 kuni 3. aprillini 2019, peavad üldjuhul pensionile jääma 3. aprillil 2019. Kohtunikud, kes saavad 65aastaseks pärast 3. aprilli 2019, peavad üldjuhul pensionile jääma 65. eluaasta täitumisel.
- 62 Komisjon rõhutab lisaks, et need riigisiseseid sätteid mõjutasid uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse jõustumise kuupäeval ametis olnud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 72 kohtunikust kohe 27, sh selle kohtu esinaist. Kohtu esinase kohta märgib komisjon lisaks, et vastavalt põhiseaduse artikli 183 lõikele 3 nimetati asjaomane isik kuueaastaseks ametiajaks, mis oleks käesoleval juhul pidanud lõppema 30. aprillil 2020.
- 63 Komisjon leiab aga, et kuna Poola Vabariik alandas Sąd Najwyższys (Poola kõrgeim kohus) ametis olevate kohtunike pensioniiga, andes uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artiklitega 112 ja 112a samas vabariigi presidendile pädevuse kuni 3. aprillini 2019 vabalt otsustada suurendada ametikohtade arvu selles kohtus, tegi ta tee lahti selle kohtu koosseisu põhjalikule ja kohesele muutmisele, rikkudes kohtunike ametist tagandamise keelu põhimõtet kui kohtunike sõltumatusele omast tagatist ja seega ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku.
- 64 Komisjon on seisukohal, et kuigi kohtunike pensioniea alandamist ei saa täielikult välistada, on igal juhul vajalik võtta sobivad meetmed, nagu üleminekuperiood või etapiviisiline lähenemine, mis võimaldavad ära hoida sellise alandamise kasutamist kohtuasutuste koosseisu muutmise varjatud

eesmärgil, selleks et eelkõige vältida igasugust muljet, et asjaomaste kohtunike ametisoleku aja lühendamine on tegelikult põhjendatud nende kohtunike tegevusega oma ametikohustuste täitmisel, ja mitte mõjutada kohtunike kindlustunnet, et neil on võimalik oma ametikohal jätkata.

- 65 Poola Vabariigi sõnul ei nõua ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik, et pensioniea alandamise korral peaks ametis olevate kohtunike jaoks kohustuslikult olema ette nähtud üleminekuperiood, et tagada nende sõltumatus. Nimelt, kuna pensioniiga kehtib üldiselt ja automaatselt kõigi asjaomaste kohtunike suhtes, ei tekita see survet, mis võiks asjaomaseid isikuid mõjutada nende õigusemõistmise ülesannete täitmisel.
- 66 Poola õigussüsteemis on õigusemõistmise sõltumatuse tagatised peamiselt seotud kohtunikuameti alalisuse kaitsega, sh ametist tagandamise tagatisega, samuti puutumatusena, väärrika palgaga, nõupidamissaladusega, kohtunikuameti ja muude avalike ülesannete kokkusobimatusega, poliitilise neutraalsuse kohustusega ja keeluga tegeleda majandustegevusega. Kohtuniku võib ametist tagandada üksnes kõige raskemate distsiplinaarsüütegude või kriminaalkorras lõpliku süüdimõistmise korral. Kohtuniku pensionile jäämine ei kujuta endast aga tagandamist, kuna asjaomane isik säilitab kohtuniku staatuse, puutumatusena ja õiguse väärrikale kohtlemisele ning tema suhtes jäävad samas jätkuvalt kehtima mitmesugused eetikanoormid.
- 67 Pealegi nähtub 21. juuli 2011. aasta kohtuotsusest Fuchs ja Köhler (C-159/10 ja C-160/10, EU:C:2011:508) ning 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsusest Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), et liikmesriikidele jääb õigus kohandada kohtunike töötingimusi ja seega ka nende pensioniiga eelkõige selleks, et nagu käesoleval juhul viia see vastavusse üldise vanaduspensionieaga, optimeerides samas kõnealuse kohtu juhtkonna vanuselist struktuuri.
- 68 Lõpuks märgib Poola Vabariik, et kui tuleks asuda seisukohale, et kohtuniku pensioniiga peab jääma sõltuvusse õigusnormidest, mis kehtisid kuupäeval, mil asjaomane isik asus oma ametikohustusi täitma, tuleks käesoleval juhul arvesse võtta asjaolu, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniiga muudeti 2002. aastal ja kehtestati selleks vanuseks 70 aastat, mis aastatel 1990–2002 oli olnud 65 aastat. 17 kohtunikku neist kõnealuses kohtus ametis olevast 27 kohtunikust, keda uuest Poola kõrgeimat kohut käsitlevast seadusest tulenev pensioniea alandamine mõjutas, nimetati ametisse ajavahemikus 1990–2002, mistõttu nende puhul ei ole tegemist nende ametiaja algse kestuse mingi lühendamisega.
- 69 See, kui Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikuks nimetamise kuupäeva pidada kriteeriumiks, mille alusel tema pensioniiga kindlaks teha, tooks lisaks kaasa selle kohtu kohtunike vahelise diskrimineerimise ohu, kuna osa neist – eelkõige need, kes nimetatakse ametisse pärast uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse jõustumist – peavad pensionile jääma varem kui teised, kes nimetati ametisse enne selle seaduse jõustumist, st ajal, kui pensioniiga oli 70 aastat.
- 70 Ungari leiab, et komisjon ei ole tõendanud, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamine ja selle kohtu teatud kohtunike pensionile saatmine tulenevalt kõnealusest meetmest võiks kahjustada selle kohtu võimet tagada tõhus kohtulik kaitse liidu õigusega hõlmatud valdkondades.

Euroopa Kohtu hinnang

- 71 Kohtute sõltumatuse nõue, mille järgimise peavad liikmesriigid ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt ja nähtuvalt käesoleva kohtuotsuse punktides 42–59 tagama liikmesriikide kohtute puhul, kelle ülesanne on sarnaselt Sąd Najwyższyga (Poola kõrgeim kohus) lahendada liidu õiguse tõlgendamise ja kohaldamise seotud küsimusi, hõlmab kahte aspekti.

- 72 Esimene, väline aspekt eeldab, et asjasse puutuv organ täidab oma ülesandeid täiesti iseseisvalt, olemata kellegagi hierarhilises või alluvussuhtes ja saamata kelleltki korraldusi või juhiseid, ning et ta on seega kaitstud väljastpoolt tuleva sekkumise või surve eest, mis võib kahjustada selle organi liikmete otsustusvabadust ja mõjutada nende otsuseid (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 73 Teine, sisemine aspekt on seotud erapooletuse mõistega ja selle eesmärk on võrdse distantssi säilitamine menetlusosalistega ja nende vastavate huvidega menetluse eset arvestades. See aspekt eeldab, et tagatakse objektiivsus ning kohtuasja lahendi suhtes ei võeta arvesse muud huvi peale õigusnormide range kohaldamise (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 65 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 74 Need sõltumatuse ja erapooletuse tagatised eeldavad selliste normide olemasolu, mis puudutavad muu hulgas organi koosseisu, selle liikmete nimetamist, ametiaega ja nende hääletamisest hoidumise, taandamise ja tagandamise aluseid ning mis lubavad ümber lükata õigussubjektide põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas nimetatud organ on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas ta on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne (19. septembri 2006. aasta kohtuotsus Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 75 Täpsemalt nõuab see hädavajalik kohtunike vabadus igasugusest välisest sekkumisest või survest, nagu Euroopa Kohus on korduvalt märkinud, et on olemas teatud tagatised – nagu ametist tagandamise keeld –, mis kaitsevad neid isikuid, kelle ülesanne on õigust mõista (vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 64 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 76 Ametist tagandamise keelu põhimõte nõuab nimelt, et kohtunikul oleks võimalik ametisse jääda, kuni ta ei ole jõudnud kohustuslikku pensioniikka või kuni ametiaja lõpuni, kui tema ametiaeg on kindlaksmääratud kestusega. Ilma et see oleks täiesti absoluutne, võib sellest põhimõttest erandeid teha üksnes tingimusel, et see on põhjendatav õiguspäraste ja ülekaalukate põhjustega, järgides samas proportsionaalsuse põhimõtet. Nii on üldjuhul lubatud kohtunik ametist tagandada, kui ta ei ole võimeline oma ametikohustuste täitmist jätkama töövõimetuse või olulise rikkumise tõttu, kusjuures järgida tuleb vastavaid menetlusi.
- 77 Viimati mainituga seoses tuleneb täpsemalt Euroopa Kohtu praktikast, et sõltumatuse nõue eeldab, et distsiplinaarkorda reguleerivad õigusnormid ja seega õigusemõistmise ülesannet täitvate isikute võimalik ametist tagandamine pakuvad vajalikke tagatisi, et vältida mis tahes ohtu, et seda korda kasutatakse kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli süsteemina. Selliste õigusnormide kehtestamine, milles määratletakse eeskätt nii distsiplinaarsüütegude koosseis kui ka konkreetselt kohaldatavad karistused ja milles nähakse ette sõltumatu organi sekkumine vastavalt menetlusele, mis täielikult tagab harta artiklitega 47 ja 48 tunnustatud õigused, sh kaitseõigused, ning milles sätestatakse võimalus vaidlustada kohtus distsiplinaarorganite otsused, kujutab endast kohtuvõimu sõltumatuse kaitse oluliste tagatiste kogumit (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 67).
- 78 Käesoleval juhul tuleb tõdeda, et vaidlusalune reform, milles on ette nähtud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamises seisneva meetme kohaldamine selles kohtus juba ametis olevatele kohtunikele, toob kaasa nende kohtunike ametikohustuste täitmise enneaegse lõppemise, ning et see võib tekitada õigustatud muret, kas järgitakse kohtunike ametist tagandamise keelu põhimõtet.

- 79 Neil asjaoludel ja pidades silmas kõnealuse põhimõtte ülimat tähtsust, mida on meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktides 75–77, võib selline kohaldamine olla lubatud üksnes juhul, kui see on põhjendatud õiguspärase eesmärgiga ja on sellega proportsionaalne, ning tingimusel, et see ei tekita õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas asjaomane kohus on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas ta on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne.
- 80 Käesoleval juhul väidab Poola Vabariik, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamine 65 aastale tulenes soovist ühtlustada see iga üldise vanaduspensionieaga, mis on kohaldatav kõigile töötajatele Poolas, ja seda tehes optimeerida kõnealuse kohtu kohtunikkonna vanuselist struktuuri.
- 81 Sellega seoses tuleb esimesena märkida, et Euroopa Kohus on tõepoolest tunnistanud, et tööhõivepoliitika eesmärgid, nagu need, millega esiteks püütakse avaliku teenistuse ametikohtade puhul ühtlustada tegevuse kohustusliku lõpetamise vanuseid ja teiseks soodustada tasakaalustatuma vanuselise struktuuri sisseseadmist, lihtsustades noorte pääsu eelkõige kohtunike ametikohtadele, on õiguspärased (vt selle kohta 21. juuli 2011. aasta kohtuotsus Fuchs ja Köhler, C-159/10 ja C-160/10, EU:C:2011:508, punkt 50, ning 6. novembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ungari, C-286/12, EU:C:2012:687, punktid 61 ja 62).
- 82 Tuleb siiski esiteks mainida, et nagu komisjon rõhutab ja ka Euroopa õigusdemokraatia komisjon (nn Veneetsia komisjon) juba märkis oma arvamuse nr 904/2017 (CDL-AD(2017)031) punktides 33 ja 47, sisaldab uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse eelnõu seletuskiri elemente, mis võivad tekitada tõsiseid kahtlusi, kas Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) ametis olevate kohtunike pensioniea reform lähtus sellistest eesmärkidest, mitte soovist vabaneda teatud hulgast selle kohtu kohtunikest.
- 83 Teiseks väärrib meeldetuletamist, et uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse jõustumise ajal ametis olnud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamisega kaasnes käesoleval juhul sellise uue mehhanismi kehtestamine, mis võimaldab vabariigi presidendil kaalutlusotsusega pikendada kohtuniku lühendatud ametisoleku aega ning seda kahe järjestikuse kolmeaastase perioodi võrra.
- 84 Ühelt poolt võib kohtuniku ametisoleku aja kuue aasta võrra pikendamise võimaluse kehtestamine samal ajal Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse jõustumise ajal ametis olnud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamisega viie aasta võrra seada kahtluse alla, kas elluviidud reformi eesmärk on tõepoolest ühtlustada nende kohtunike pensioniiga kõikide töötajate suhtes kehtiva pensionieaga ja optimeerida kõnealuse kohtu kohtunikkonna vanuselist struktuuri.
- 85 Teiselt poolt võib nende kahe meetme kombineerimine ka tugevdada muljet, et tegelikult võib olla tegemist sooviga vabaneda eelnevalt kindlaksmääratud osast Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikest, kuna vabariigi presidendile jääb hoolimata sellest, et pensioniea alandamise meetet kohaldatakse kõigile selle kohtu kohtunikele, kes olid uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse jõustumise ajal ametis, kaalutlusõigus jätta osa asjaomaseid isikuid ametisse.
- 86 Kolmandaks tuleb tõdeda, et Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse jõustumise ajal ametis olnud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamine viie aasta võrra ja sellest tulenev ametisoleku aja lühenemine mõjutasid kohe selle kohtu liikmetest ligi kolmandikku, sh ka selle kohtu esinaist, kelle põhiseadusega tagatud kuueaastast ametiaega seetõttu samuti lühendati. Nagu komisjon väidab, annab see järeldus tunnistust kõnealuse reformi potentsiaalselt märkimisväärsest mõjust Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) koosseisule ja toimimise järjepidevusele. Selline kõrgeima kohtu koosseisu põhjalik muutmine reformiga, mis puudutab spetsiifiliselt seda kohut, võib – nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 76 märkis – aga omakorda osutada niisuguseks, et see tekitab kahtlusi sellise reformi tõelisuse ja sellega tegelikult taotletavate eesmärkide suhtes.

- 87 Kahtlusi, mis seega ümbritsevad vaidlusaluse reformi tegelikke eesmärke ja tulenevad kõigist käesoleva kohtuotsuse punktides 82–86 nimetatud kaalutlustest, ei saa ümber lükata Poola Vabariigi argumentidega, et esiteks osa Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) ametis olnud kohtunikest, keda reform mõjutas, nimetati sellele ametikohale ajal, kui selle kohtu kohtunike pensionieaks oli kehtestatud 65 aastat, ja teiseks säilitab selline kohtunik tema pensionile saatmise korral siiski kohtuniku staatuse, puutumatus ja hüvitised ning tema suhtes jäävad jätkuvalt kehtima teatud eetikanormid.
- 88 Nimelt, isegi kui eeldada, et need asjaolud on tõendatud, ei sea need kahtluse alla seda, et asjaomaste kohtunike pensionile saatmine toob kaasa nende ametikohustuste kohese ja ennetähtaegse lõpetamise võrreldes sellega, mis oli ette nähtud enne vaidlusaluse reformi vastuvõtmist.
- 89 Teisena tuleb märkida, et nagu Poola Vabariik kohtuistungil kinnitas, ei too töötajate üldine vanaduspensioniga, millega see liikmesriik väidab olevat soovinud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniga vastavusse viia, kaasa mitte nende töötajate automaatset pensionile saatmist, vaid annab neile üksnes õiguse, mitte kohustuse oma kutsetegevusega tegelemine lõpetada ja saada sel juhul vanaduspension.
- 90 Neil asjaoludel ei ole Poola Vabariik tõendanud, et vaidlusalune meede kujutab endast sobivat vahendit erisuste vähendamiseks tegevuse kohustusliku lõpetamise vanuste vahel kõikide asjasse puutuvate ametite puhul. Täpsemalt ei ole liikmesriik esitanud objektiivseid põhjuseid, miks Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea vastavusse viimiseks üldise vanaduspensionieaga, mida kohaldatakse kõigile töötajatele Poolas, oli vaja ette näha nende kohtunike automaatne pensionile saatmine, välja arvatud juhul, kui nad võivad oma ametikohal jätkata tulenevalt vabariigi presidendi kaalutusotsusest, samas kui ülejäänud töötajate puhul on seaduses ette nähtud vanuses pensionile jäämine vabatahtlik.
- 91 Kolmandana tuleb rõhutada, et mis puudutab pensioniea ühtlustamises seisnevat eesmärki, siis on Euroopa Kohus juba leidnud, et riigisisised sätted, millega kohe ja märkimisväärselt langetatakse kohtunikuametist kohustusliku lahkumise vanusepiiri, nägemata ette üleminekusätteid kõnealuste sätete jõustumise ajal ametis olevate asjaomaste isikute õiguspärase ootuse kaitseks, ei järgi proportsionaalsuse põhimõtet (vt selle kohta 6. novembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ungari, C-286/12, EU:C:2012:687, punktid 68 ja 80).
- 92 Mis puudutab 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsust Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), millele Poola Vabariik samuti viitas, et põhjendada selle riigisisese meetme õiguspärasust, mille kohta komisjon oma esimeses etteheites vastuväiteid esitas, siis tuleb meeles pidada, et see kohtuotsus käsitles kohtunike palga vähendamise meetet. Nimetatud kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus pärast seda, kui ta oli märkinud, et palga vähendamise meede oli korruga nii summa poolest piiratud kui ka ajutine ning et seda ei võetud konkreetselt Tribunal de Contas (kontrollikoda, Portugal) liikmete suhtes, vaid see oli hoopis käsitatav üldkohaldatava meetmena, et ELL artiklit 19 tuleb tõlgendada nii, et sellise meetme kohaldamine ei ole kohtunike sõltumatusega vastuolus.
- 93 Vaadelduna kohtunike sõltumatuse kaitse seisukohast, ei ole sellise piiratud ja ajutise palgavähenduse tagajärgedes midagi võrreldavat niisuguse meetme tagajärgedega, mis seisneb ametisolevate kohtunike pensioniea alandamises ja mis toob kaasa huvitatud isikute kohtunikukarjääri enneaegse ja lõpliku lõpetamise.
- 94 Neljandana ei saa vaidlusaluse reformi kohest kohaldamist uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse jõustumise ajal ametis olnud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikele põhjendada ka Poola Vabariigi väljendatud sooviga vältida kohtuniku ametisoleku aja kestusega seoses võimalikku diskrimineerimist ametis olevate kohtunike ja nende kohtunike vahel, kes nimetatakse kõnealusesse kohtusse pärast seda kuupäeva.

- 95 Nimelt, nagu komisjon väidab, ei ole need kaks kohtunike kategooriat analoogses olukorras, kuna ainult esimeste ametisoleku aega lühendatakse sellal, kui nad on Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) ametis, samas kui teised nimetatakse sellesse kohtusse uute õigusnormide kohaselt, milles ette nähtud seaduslik pensioniiga on 65 aastat. Lisaks, mis puudutab väidet, mille Poola Vabariik samuti oma argumentide hulgas esitas ja mille kohaselt Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) juba ametis olevatele kohtunikele ei antaks erinevalt nende kolleegidest, kes nimetatakse ametisse pärast uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse jõustumist, võimalust kasu saada selle seadusega kehtestatud uuest pensionieast, siis tuleb märkida, et nagu komisjon leidis, oleks võinud huvitatud isikute jaoks ette näha võimaluse siis, kui nende vanus jõuab uue seadusest tuleneva pensionieani, oma ametikohustuste täitmisest vabatahtlikult loobuda, ilma neid selleks sundimata.
- 96 Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvestades tuleb tõdeda, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamise meetme kohaldamine selles kohtus ametis olevate kohtunike suhtes ei ole õiguspärase eesmärgiga põhjendatud. Seetõttu kahjustab selle kohaldamine kohtunike ametist tagandamise keelu põhimõtet, mis on nende sõltumatusele omane.
- 97 Sellest järeldub, et komisjoni esimese etteheitega, et on rikutud ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku, tuleb nõustuda.

Teine etteheide

Poolte argumentid

- 98 Teise etteheitega süüdistab komisjon Poola Vabariiki selles, et ta rikkus ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku, kui ta uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seadusega andis vabariigi presidendile kaalutusõiguse pikendada kahel korral kolme aasta võrra Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike ametisoleku aega üle uue pensioniea, mis on selle seadusega kehtestatud.
- 99 Komisjon on seisukohal, et kuna puuduvad nii siduvad kriteeriumid, mis piiritleksid kohtuniku ametisoleku aja pikendamiseks loa andmise või andmata jätmise otsust, kui ka kohustus selliseid otsuseid põhjendada ja võimalus nende üle kohtulikku kontrolli teostada, on vabariigi presidendil võimalik Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikele mõju avaldada. Tulevane vajadus pöörduda vabariigi presidendi poole sellise pikenduse palumiseks ja seejärel pärast avalduse esitamist presidendi otsuse ootamine võivad nimelt asjaomasele kohtunikule avaldada sellist survet, et ta tuleb seoses oma lahendatavate kohtuasjadega vabariigi presidendi võimalikele soovidele vastu, sh juhul, kui ta peab tõlgendama ja kohaldama liidu õigusnorme.
- 100 Vabariigi presidendi kohustus paluda riikliku kohtute nõukoja arvamust, nagu on ette nähtud uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artikli 37 lõigetes 1a ja 1b ning artiklis 111a ja 10. mai 2018. aasta muutmiseaduse artiklis 5, ei mõjuta eespool esitatud järeldust. Nõukojale kehtestatud kriteeriumid arvamuse andmiseks on nimelt liiga üldised ja see arvamus ei ole vabariigi presidendile siduv. Arvestades lisaks riiklikku kohtute nõukoda käsitleva, 12. mai 2011. aasta seaduse (ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa) (*Dz. U.* 2011, jrk nr 714) hiljutist reformi, mis viidi läbi 8. detsembri 2017 seadusega, millega muudetakse riiklikku kohtute nõukoda käsitlevat seadust ja teatud muid seadusi (ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw) (*Dz. U.* 2018, jrk nr 3), valib 27liikmelise nõukoja need 15 liiget, kes valitakse kohtunike hulgast, seim, mitte enam kohtunikud ise, nagu see oli varem, mistõttu võib kahelda nende sõltumatuses.
- 101 Lõpuks väidab komisjon, et mis puudutab Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikke, kes saavad 65aastaseks pärast 3. juulit 2018, siis ei ole kehtestatud tähtaega, mille jooksul vabariigi president peab küsima riikliku kohtute nõukoja arvamust, mistõttu võib pikeneda tegelik periood, mille vältel sõltub asjaomase kohtuniku ametissejätmine vabariigi presidendi äranägemisest.

- 102 Need erinevad tegurid põhjustavad olukorra, milles Sąd Najwyższyt (Poola kõrgeim kohus) ei peeta enam kohtuks, kes annab tagatise, et ta tegutseb igal juhul erapooletult ja sõltumatult.
- 103 Poola Vabariik väidab, et vabariigi presidendile antud volitus otsustada selliste Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike ametisoleku aja võimaliku pikendamise üle, kes on jõudnud pensioniikka, kujutab endast pädevust, mis on tuletatud presidendile põhiseadusega antud õigusest nimetada kohtunikke ametisse. Seda õigust, mille eesmärk on just kaitsta kohtuvõimu nii täidesaatva kui ka seadusandliku võimu sekkumiste eest, peab vabariigi president teostama isiklikult, järgides ainult põhiseaduse norme ja põhimõtteid, ning väljakujunenud kohtupraktikast ilmneb, et presidendi otsused, millega ta keeldub kandidaati kohtunikuks nimetamast, on aktid, mis ei kuulu haldustegevuse valdkonda ja mille peale ei saa kohtule kaebust esitada.
- 104 Arvamused, mis riiklik kohtute nõukoda vabariigi presidendile edastab, võtavad nähtuvalt uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artikli 37 lõikest 1b siiski arvesse kohtusüsteemi huve või olulisi ühiskondlikke huve, täpsemalt Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) töötajaskonna otstarbekat töökorraldust või selle kohtu teatud kodade töökoormusest tulenevaid vajadusi. Lisaks märgib Poola Vabariik, et kuigi niisugused arvamused ei saa olla vabariigi presidendi jaoks siduvad, ilma et kahjustataks tema põhiseaduslikke õigusi, mida on mainitud eelmises punktis, on siiski ilmne, et praktikas võtab president neid arvesse. Samuti on selge, et kuigi selles seaduses ei ole selleks tähtaega ette nähtud, küsib vabariigi president riikliku kohtute nõukoja arvamust kohe, kui ta on saanud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtuniku avalduse tema ametisoleku aja pikendamiseks.
- 105 Riikliku kohtute nõukoja koosseisu kohta märgib Poola Vabariik, et ta ei nõustu komisjoni kartustega. Ta väidab lisaks, et niisugused kartused on käesoleva kohtuasja hindamisel asjakohatud, kuna komisjon heidab liikmesriigile sisuliselt ette, et ta jättis otsuse anda luba või jätta luba andmata Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtuniku ametikohal jätkamiseks pärast seda, kui ta on jõudnud seadusest tulenevasse pensioniikka, vabariigi presidendi kaalutluspädevusse, ilma et oleks võimalust sellise otsuse peale kohtule kaebus esitada, ning kuna riikliku kohtute nõukoja aramus ei ole igal juhul vabariigi presidendile siduv.
- 106 Lõpuks on Poola Vabariik seisukohal, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikud ei või praktikas lasta ennast vabariigi presidendil mõjutada ainuüksi eesmärgiga pikendada oma ametisoleku aega, selle asemel, et jääda pensionile ja saada suurt pensioni, kuivõrd nõupidamissaladus takistab presidendil saada teavet selle kohta, kuidas iga kohtunik hääletas. Pealegi on tähtaeg, mille jooksul vabariigi president peab tegema otsuse kohtuniku ametikohal jätkamiseks esitatud avalduse kohta ja mis on ligikaudu neli kuud, piisavalt lühike.
- 107 Sarnaseid kohtuniku ametisoleku aja üle tavapärase pensioniea pikendamise süsteemi esineb teisteski liikmesriikides peale Poola Vabariigi ja Euroopa Liidu Kohtu kohtuniku uueks ametiajaks tagasinimetamine sõltub samuti huvitatud isiku päritoluliikmesriigi valitsuse kaalutlusotsusest.

Euroopa Kohtu hinnang

- 108 Nagu käesoleva kohtuotsuse punktides 72–74 meelde tuletatud, eeldavad kohtute sõltumatuse ja erapooletuse tagatised, et asjasse puutuv organ täidab oma ülesandeid täiesti iseseisvalt, olles kaitstud väljastpoolt tuleva sekkumise või surve eest, mis võib kahjustada selle organi liikmete otsustusvabadust ja mõjutada nende otsuseid, ning tagades objektiivsuse ja tundmata mingit huvi vaidluse lahenduse vastu. Sõltumatust ja erapooletust tagavad normid peavad olema sellised, et need võimaldavad ümber lükata õigussubjektide mis tahes põhjendatud kahtlused selles suhtes, kas nimetatud organ on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas ta on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne.

- 109 Käesolevas asjas tuleb kõigepealt märkida, et riigisisene õigusnorm, mille vastu komisjoni teine etteheide on suunatud, ei puuduta mitte kandidaatide kohtunikuametisse nimetamise menetlust, vaid ametis olevate kohtunike ehk selliste kohtunike võimalust, kelle suhtes kehtivad kõnealusele ametile omased tagatised, jätkata oma ametikohustuste täitmist üle tavapärase pensioniea, ning et see õigusnorm puudutab järelikult kohtunike karjääri kulgemise ja lõppemise tingimusi.
- 110 Pealegi, kuigi ainult liikmesriikide pädevuses on otsustada, kas nad lubavad või mitte pikendada kohtuniku ametisoleku aega üle tavapärase pensioniea, on liikmesriigid juhul, kui nad sellise mehhanismi kasuks otsustavad, siiski kohustatud jälgima, et pikendamise alused ja kord ei kahjustaks kohtunike sõltumatuse põhimõtet.
- 111 Sellega seoses tuleb märkida, et asjaolu, et niisugusel organil nagu vabariigi president on õigus otsustada võimalikuks pikendamiseks luba anda või andmata jätta, ei ole iseenesest tõepoolest piisav, et järeldada, et kõnealust põhimõtet on rikutud. Sellegipoolest tuleb veenduda, et niisuguste otsuste vastuvõtmise sisulised alused ja kord oleksid sellised, et need ei tekita õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas asjaomased kohtunikud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas nad on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalsed.
- 112 Sellega seoses on eelkõige oluline, et pikendamise alused ja kord oleksid kehtestatud nii, et need kohtunikud on kaitstud võimaliku kiusatuse eest anda järele väljastpoolt tulevale sekkumisele või survele, mis võib nende sõltumatuse ohtu seada (vt selle kohta 31. jaanuari 2013. aasta kohtuotsus D. ja A., C-175/11, EU:C:2013:45, punkt 103). Selline kord peab seega täpsemalt võimaldama välistada mitte ainult igasuguse otsese mõju juhiste kujul, vaid ka kaudsema mõju vormid, mis võivad asjaomaste kohtunike otsuseid suunata (vt analoogia alusel 16. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. Austria, C-614/10, EU:C:2012:631, punkt 43, ja 8. aprilli 2014. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ungari, C-288/12, EU:C:2014:237, punkt 51).
- 113 Alused ja kord, mis on uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seadusega kehtestatud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtuniku ametisoleku aja võimalikule pikendamisele üle tavapärase pensioniea, ei vasta aga käesoleval juhul kõnealustele nõuetele.
- 114 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et vastavalt uuele Poola kõrgeimat kohut käsitlevale seadusele eeldab ametisoleku aja pikendamine nüüd vabariigi presidendi otsust, mis on kaalutusotsus, kuna selle vastuvõtmine ei ole piiritletud ühegi objektiivse ja kontrollitava kriteeriumiga, ning seda ei pea põhjendama. Lisaks ei saa sellise otsuse peale kohtule kaebust esitada.
- 115 Teiseks, mis puudutab asjaolu, et uues Poola kõrgeimat kohut käsitlevas seaduses on ette nähtud, et riiklikul kohtute nõukojal palutakse anda vabariigi presidendile arvamus, enne kui viimane oma otsuse teeb, siis vastab tõele, et niisuguse organi osalemine menetluses, mis käsitleb kohtuniku ametisoleku aja pikendamist üle tavapärase pensioniea, võib üldjuhul aidata kaasa selle menetluse objektiivsemaks muutmisele.
- 116 See on siiski nii üksnes juhul, kui täidetud on teatud tingimused, eelkõige kui kõnealune organ on ise sõltumatu seadusandlikust ja täitevvõimust ning ametivõimust, kellele ta peab arvamuse andma, ning kui arvamus antakse kriteeriumide alusel, mis on korruga nii objektiivsed kui ka asjakohased, ja see on nõuetekohaselt põhjendatud, nii et see annab asjaomasele ametivõimule tema otsuse tegemiseks objektiivset teavet.
- 117 Sellega seoses piisab, kui tõdeda, et nagu Poola Vabariik kohtuistungil kinnitas, siis üldreeglina iga kord, kui riiklik kohtute nõukoda on pidanud vabariigi presidendile sellise arvamuse andma, piirdus nõukoda seetõttu, et puuduvad õigusnormid, mis kohustaksid teda oma arvamusi põhjendama, arvamuste andmisega – olgu need positiivsed või negatiivsed – kas ilma igasuguste põhjendusteta või puhtformaalse põhjendusega, tehes lihtsalt üldviite nende kriteeriumide sõnastusele, mis on kehtestatud uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artikli 37 lõikega 1b. Neil asjaoludel, ja ilma

- et oleks isegi vaja kindlaks teha, kas kriteeriumid, mida on selles sättes mainitud, on piisavalt läbipaistvad, objektiivsed ja kontrollitavad, tuleb tõdeda, et niisugustest arvamustest ei saa olla abi objektiivse teabe andmiseks vabariigi presidendile, kui viimane teostab talle antud pädevust anda Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikule luba ametikohal jätkamiseks pärast seda, kui huvitatud isik on jõudnud tavapärasesse pensioniikka, või keelduda sellise loa andmisest.
- 118 Kõike eespool toodud arvestades tuleb tõdeda, et kaalutusõigus, mis on vabariigi presidendile antud, et lubada vanusevahemikus 65–71 aastat kaks korda kolme aasta võrra jätkata ametikohustuste täitmist riigi kõrgeima kohtu – nagu Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) – kohtunikuna, võib eelkõige õigussubjektidel tekitada põhjendatud kahtlusi, kas asjaomased kohtunikud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas nad on nende menetletavas asjas vastanduda võivaid huvisid arvestades neutraalsed.
- 119 Lõpuks ei ole tulemuslik Poola Vabariigi argument, mis puudutab kahtluse alla seatud riigisiseste sätete väidetavat sarnasust menetlustega, mida kohaldatakse teistes liikmesriikides või Euroopa Liidu Kohtu kohtuniku uueks ametiajaks võimaliku tagasinimetamise korral.
- 120 Nimelt, esiteks, isegi kui oletada, et mõnes teises liikmesriigis ette nähtud menetluses esineb ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu seisukohast analoogseid puudusi nagu need, mis toodi esile käesolevas kohtuasjas kõne all olevate riigisiseste sätete puhul, mida aga ei ole tõendatud, ei või liikmesriik oma rikkumise põhjendamiseks siiski tugineda liidu õiguse võimalikule eiramisele teise liikmesriigi poolt (vt selle kohta 6. juuni 1996. aasta kohtuotsus komisjon vs. Itaalia, C-101/94, EU:C:1996:221, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 121 Teiseks väärrib meeldetuletamist, et erinevalt liikmesriikide kohtunikest, kes nimetatakse ametisse seniks, kuni nad jõuavad seadusest tulenevasse pensioniikka, nimetatakse Euroopa Kohtu kohtuniku ametisse määratud ajaks, st kuueks aastaks, nagu on ette nähtud ELTL artiklis 253. Pealegi nõuab lahkuva kohtuniku uueks ametiajaks tagasinimetamine selle artikli kohaselt ja sarnaselt kohtuniku algse nimetamisega liikmesriikide valitsuste ühist kokkulepet pärast ELTL artiklis 255 sätestatud komiteelt arvamuse saamist.
- 122 Sel viisil aluslepingutega kehtestatud tingimused ei saa muuta nende kohustuste ulatust, mis on liikmesriikidele pandud ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga.
- 123 Järelikult tuleb nõustuda komisjoni teise etteheitega, et on rikutud ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku, ning seega tuleb hagi tervikuna rahuldada.
- 124 Arvestades kõiki eespool toodud kaalutlusi, tuleb asuda seisukohale, et kuna esiteks nägi Poola Vabariik ette Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamises seisneva meetme kohaldamise ametis olevatele kohtunikele, kes on sellesse kohtusse nimetatud enne 3. aprilli 2018, ning teiseks andis vabariigi presidendile kaalutusõiguse pikendada selle kohtu kohtunike ametisoleku aega üle uue kehtestatud pensioniea, siis on Poola Vabariik rikkunud kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust.

Kohtukulud

- 125 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Poola Vabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista temalt.
- 126 Vastavalt kodukorra artikli 140 lõikele 1 kannab Ungari oma kohtukulud ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. Kuna esiteks nägi Poola Vabariik ette Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamises seisneva meetme kohaldamise ametis olevatele kohtunikele, kes on sellesse kohtusse nimetatud enne 3. aprilli 2018, ning teiseks andis vabariigi presidendile kaalutusõiguse pikendada selle kohtu kohtunike ametisoleku aega üle uue kehtestatud pensioniea, siis on Poola Vabariik rikkunud kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Poola Vabariigilt.**
- 3. Jätta Ungari kohtukulud tema enda kanda.**

Allkirjad